

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 451/2024-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] zastúpenej JUDr. Ľubou Berezňaninovou, PhD., advokátkou, Hlavná 45, Prešov, proti postupu a uzneseniu Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 9Co/74/2022 zo 4. augusta 2022 (v jeho výroku II) takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 2. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9Co/74/2022 zo 4. augusta 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“). Navrhuje napadnuté uznesenie (v jeho výroku II) zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Zároveň sa domáha priznania náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka v procesnom postavení žalobkyne návrhom na Okresný súd Košice II (ďalej len „okresný súd“) doručeným 17. marca 2022 žiadala, aby tento nariadil neodkladné opatrenie zakazujúce žalovanej [REDAKOVANÉ] [matke sťažovateľky (ďalej len „žalovaná“)] nakladať s tam uvedenými nehnuteľnosťami zapísanými na [REDAKOVANÉ] nachádzajúcimi sa v [REDAKOVANÉ] meste [REDAKOVANÉ] a to až do právoplatného skončenia dodatočného dedičského konania (iniciovaného sťažovateľkou) po poručiťovi [REDAKOVANÉ] [otcovi sťažovateľky (ďalej len „poručiť“)].

3. Okresný súd uznesením č. k. 24C/11/2022-33 zo 14. apríla 2022 (ďalej len „uznesenie okresného súdu zo 14. apríla 2022“) v jeho výroku I zakázal žalovanej nakladať s predmetnými nehnuteľnosťami (najmä ich predať, darovať, zameniť alebo inak scudziť a zaťažiť do právoplatného skončenia dodatočného dedičského konania po poručiťovi), vo výroku II sťažovateľke uložil zaplatiť súdny poplatok za návrh na nariadenie neodkladného opatrenia a výrokom III sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

4. O odvolaní proti uzneseniu okresného súdu zo 14. apríla 2022 [podanom právnym zástupcom žalovanej JUDr. Jozefom Vaškom (ďalej aj „právny zástupca žalovanej“)] krajský súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že výrokom I rozhodol o pokračovaní v konaní na strane (pôvodnej) žalovanej (v dôsledku jej úmrtia) s jej právnymi nástupcami ako žalovanými v 1. rade [redacted] a žalovanou v 2. rade [redacted] [súrodencami sťažovateľky (ďalej len žalovaní v 1. rade a 2. rade] a výrokom II odvolaním napadnuté uznesenie zmenil tak, že návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol a sporovým stranám nepriznal nárok na náhradu trov konania.

5. Krajský súd v napadnutom uznesení uviedol, že neboli preukázané tvrdenia sťažovateľky, ktorými napádala spôsobilosť žalovanej na udelenie plnej moci advokátovi – právnemu zástupcovi žalovanej, že v návrhu neuvádzala, že jej matka (žalovaná) nebola spôsobilá na obhajobu svojich práv v konaní pred súdom alebo že by si jej (zdravotný) stav vyžadoval ustanovenie zástupcu pre konanie pred súdom. Uviedol, že na základe doložených listín je zjavné, že ešte pred rozhodnutím okresného súdu bola žalovanou udelená, a to 4. apríla 2022, plná moc tomuto advokátovi, ktorý bol aj nahliadnuť do súdneho spisu a ako jej právny zástupca bol označený aj v záhlaví uznesenia okresného súdu zo 14. apríla 2022. Výlučne tomuto právnemu zástupcovi (JUDr. Jozefovi Vaškovi) bolo aj zasielané rozhodnutie prvoinštančného súdu, proti ktorému podal riadne a včas opravný prostriedok. Dodal, že sťažovateľka ani nenamietala neúčinnosť pri doručovaní písomností súdu právnemu zástupcovi žalovanej. Preto prejednal predmetné odvolanie ako podané oprávnenou osobou a včas, nebola preukázaná žiadna skutočnosť svedčiaca pre procesnú neprípustnosť tohto úkonu, resp. pre záver, že žalovaná nemala záujem brániť sa proti návrhu sťažovateľky. Následne uviedol, že v danej veci zohľadnil špecifickú situáciu vzniknutú úmrtím (pôvodnej) žalovanej, ktorej právnymi nástupcami nie sú len žalovaní v 1. rade a 2. rade, ale tiež sťažovateľka, avšak u nej je vylúčené, aby vystupovala na strane žalobcu a žalovaného, a dochádza tak u nej k splnutiu práv a povinností vyplývajúcich jej z postavenia dediča v prípadnom konaní o majetku poručiťky či o iných majetkových nárokoch vo veci vlastníckeho práva poručiťky. K návrhu sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia uviedol, že pre jeho vyhovenie nie sú a ani v čase vydania uznesenia okresného súdu zo 14. apríla 2022 neboli splnené podmienky vyžadované zákonom. Uviedol, že sťažovateľka v návrhu neosvedčila existenciu majetkového práva poručiťky ani naliehavosť na požadovanej úprave právnych pomerov. Poukázal na to, že okresný súd v odvolaní napadnutom uznesení konštatoval, že po ukončení dedičského konania po poručiťovi jeho zastavením pre nemajetnosť bola následne otázka vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam právoplatne vyriešená rozhodnutím súdov (rozsudkom Mestského súdu Košice sp. zn. 16C/809/91 zo 16. novembra 1991 a právoplatným 10. februára 1992 a rozsudkom Obvodného súdu Košice 2 sp. zn. 13C/282/93 z 25. októbra 1993 právoplatným 13. januára 1994), ktorými bolo rozhodnuté o ich výlučnom vlastníctve matkou sťažovateľky, teda žalovanou. Ich existenciu však okresný súd nevzal do úvahy,

nevedomujúc si, že nie je možné opätovne konať a rozhodnúť inak o vlastníckom práve (pôvodne) žalovanej v rámci iného súdneho konania, kam patrí aj dodatočné dedičské konanie po poručiteľovi (vedené pod sp. zn. 24D/1042/2021). Krajský súd argumentoval tým, že už uvedené rozhodnutia, ktorými bolo rozhodnuté o výlučnom vlastníctve žalovanej, vychádzali zo skutkových zistení, podľa ktorých výlučne žalovaná nehnuteľnosti užívala ako svoje vlastné na základe neperfektnej darovacej zmluvy uzavretej s ich predchádzajúcim vlastníkom – jej otcom, a to pred uzavretím manželstva s poručiteľom. Predbežná otázka vlastníckeho práva poručiteľa (ktoré sa má viesť v rámci konania pod sp. zn. 24D/1042/2021) bola vo vzťahu k sporným nehnuteľnostiam už právoplatne vyriešená v konaní o určení výlučného vlastníckeho práva žalovanej a nie je tak podľa zásady „*ne bis in idem*“ prípustné, aby bola súdom vyhodnotená inak v konaní medzi totožnými stranami sporu [pričom za (totožné) sporové strany sa považujú aj právni nástupcovia pôvodných účastníkov súdneho a iného konania], a táto sporná otázka je založená na zhodných skutkových okolnostiach o splnení podmienok vydržania. Krajský súd dodal, že významné pri tom nie je, ako bolo v predošlom prípade po právnej stránke rozhodnuté, pričom takáto prekážka veci už rozhodnutej je daná aj vtedy, ak nejaký skutkový dej by bol vyhodnotený nesprávne alebo neúplne. Uviedol, že ak v súdnom konaní za účasti žalovanej bolo právoplatne rozhodnuté o jej výlučnom vlastníctve, nemôže sa sťažovateľka ako jej právna nástupkyňa, a teda z hľadiska procesného práva ako totožný subjekt domáhať iného rozhodnutia vo vzťahu k totožným nehnuteľnostiam v inom súdnom konaní. Tiež, že bez ohľadu na to, či súdy dospeli k správne alebo nesprávne záveru, je potrebné z uvedených súdnych rozhodnutí o výlučnom vlastníckom práve žalovanej vychádzať a tieto rešpektovať v súlade s princípom právnej istoty. Dodal, že prvoinštančný súd, nezohľadňujúc existenciu *rei iudicata* o vlastníckom práve žalovanej (matky sťažovateľky) k nehnuteľnostiam, nesprávne vychádzal z osvedčenia práva sťažovateľky po poručiteľovi, a tak bez splnenia zákonných podmienok návrhu vyhovel, pričom na tomto závere nič nezmenilo ani úmrtie žalovanej.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka vo vzťahu k postupu a napadnutému uzneseniu namieta jednak to, že krajský súd nesprávne právne posúdil procesné podmienky vo vzťahu k osobe podávajúcej odvolanie (právnemu zástupcovi žalovanej). V tejto súvislosti napáda, že plnomocenstvo mu nebolo zo strany žalovanej udelené riadne a v súlade s právnymi predpismi (že nedisponoval platným plnomocenstvom). Argumentuje tým, že súdny spis neobsahuje dôkazy preukazujúce, že udelenie tohto plnomocenstva a na to nadväzujúce právne úkony sú v zhode s vôľou žalovanej (poukazuje pritom na jej zlý zdravotný stav a následné úmrtie). Zároveň namieta, že uvedený právny zástupca má na veci právny záujem, pretože vykonal za odmenu autorizáciu darovacej zmluvy (medzi žalovanou ako daryňou a žalovanými v 1. rade a 2. rade ako obdarovanými).

7. V poradí ďalšou námietkou je, že malo dôjsť k strate procesnej subjektivity strany sporu v konaní o odvolaní. V tejto súvislosti argumentuje, že uznesenie okresného súdu zo 14. apríla 2022 nebolo doručené žalovanej (len právnemu zástupcovi žalovanej), zároveň poukázala na to, že žalovaná zomrela 15. mája 2022 a jej právnymi nástupcami sú sťažovateľka a žalovaní v 1. rade a 2. rade, avšak súd nevykonal žiadne opatrenie ani nevydal včas rozhodnutie o pokračovaní v konaní podľa

§ 63 Civilného sporového poriadku, že v konaní absentuje akékoľvek vyjadrenie žalovaných v 1. rade a 2. rade ako právnych nástupcov po žalovanej.

8. Sťažovateľka namietala aj nesprávne právne posúdenie vo vzťahu k otázke *rei iudicata* krajským súdom. Poukázala na to, že žalovaná podala návrh na začatie konania (na Mestskom súde Košice, resp. Obvodnom súde Košice 2) po smrti poručiteľa a po ukončení konania o dedičstve po poručiťovi, teda tento nemohol byť účastníkom týchto konaní, pričom práve sťažovateľka iniciovala dodatočné konanie o dedičstve po poručiťovi ako jeho právna nástupkyňa. Namietala, že jej návrh na dodatočné konanie o dedičstve po poručiťovi aj jej návrh na nariadenie neodkladného opatrenia boli podané počas života žalovanej, teda krajský súd neposúdil otázku správne, ak totožnosť účastníkov konania ustálil len na základe toho, že sa sťažovateľka stala právnu nástupkyňou po žalovanej v priebehu súdneho konania (keď návrh na nariadenie neodkladného opatrenia bol podaný práve v nadväznosti na prebiehajúce dodatočné konanie o dedičstve po poručiťovi a v nadväznosti na katastrálne konanie, v ktorom sa posudzuje darovacia zmluva uzavretá medzi žalovanou a žalovanými v 1. rade a 2. rade). Preto nie je možné súhlasiť s argumentáciou krajského súdu, ktorý poukazoval na prekážku *rei iudicata* v danej veci. Doplnila, že súd v tom období nemohol posudzovať rovnakú právnu otázku, ktorá je toho času predmetom dodatočného konania o dedičstve po poručiťovi a konania o nariadenie neodkladného opatrenia. Na záver dodala, že krajský súd sa pri uplatnení záveru o totožnosti právnej otázky vôbec nezaoberal tým, na základe akého procesného stavu boli vydané tieto predchádzajúce rozhodnutia.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu (v jeho výroku II o zamietnutí návrhu sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia).

10. Ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné. O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 255/2024).

11. Posudzovanie podmienok na vydanie neodkladného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy). Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti pristupuje k preskúmvaniu ústavných sťažností, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich práv neodkladným opatrením, zdržanlivo, vychádzajúc z názoru, podľa ktorého zásadne nie je oprávnený zasahovať do rozhodnutí všeobecných súdov, ktorými nariaďujú neodkladné opatrenia, a to nielen preto, že nie je opravnou inštanciou v rámci sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, že ide o také súdne rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností účastníkov konania nezasahuje konečným spôsobom. Ústavný súd meritórne posudzuje neodkladné opatrenia zásadne

iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o nariadení neodkladného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (III. ÚS 109/2021).

12. Bez ohľadu na uvedené ústavný súd zdôrazňuje, že aj v konaní o návrhu na vydanie či zrušenie neodkladného opatrenia musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Rozhodnutie o návrhu na vydanie či zrušenie neodkladného opatrenia musí mať predovšetkým (rovnako ako iné rozhodnutia) zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené. Ústavný súd tak v zásade pripúšťa obsahový prieskum rozhodnutí o neodkladných opatreniach len z hľadiska ich zjavnej protiústavnosti a arbitrárnosti (I. ÚS 459/2022).

13. Úlohou ústavného súdu bolo preto v danom prípade posúdiť, či krajský súd napadnutým uznesením nevybočil zo zákonného a z ústavného rámca, a to aj s poukazom na už uvedené východiská a možnosti ústavného prieskumu napadnutého uznesenia.

14. Po preskúmaní napadnutého uznesenia a dôvodov zamietnutia návrhu sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia v intenciách jej sťažnostných námietok ústavný súd dospel k záveru, že napadnuté uznesenie nenesie znaky zjavnej svojvôle či že by jeho vydaním došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu. Pretože je sťažovateľke odôvodnenie napadnutého uznesenia dostatočne známe, ústavný súd ho nebude na tomto mieste podrobnejšie rozoberať. V tejto súvislosti odkazuje na závery samotného napadnutého uznesenia uvedené už v bode 5 tohto rozhodnutia. Na základe nich dospel k tomu, že krajský súd sa v danej veci nedopustil žiadnej arbitrárnosti a neústavnosti. Vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa ne/splnenia procesných podmienok vo vzťahu k osobe podávajúcej odvolanie (právnemu zástupcovi žalovanej) krajský súd jasne a ústavne relevantným spôsobom argumentoval, zároveň ani ďalší okruh námietok sťažovateľky týkajúcich sa nesprávneho právneho posúdenia veci ústavný súd nevyhodnotil v okolnostiach daného prípadu ako také (resp. závery krajského súdu v súvislosti s nimi prijaté), ktoré by mali za následok porušenie jej práv v ústavnoprávne relevantnej intenzite (a to primárne s poukazom na charakter rozhodovania všeobecných súdov o otázke ne/nariadenia neodkladného opatrenia). Je vecou všeobecných súdov, aby vyhodnotili splnenie zákonných podmienok na nariadenie neodkladného opatrenia, pričom do vyhodnotenia dôvodnosti návrhu jeho nariadenia ústavný súd zásadne nie je oprávnený zasahovať alebo právny názor všeobecného súdu nahrádzať svojím uvážením (m. m. II. ÚS 407/2020).

15. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej realita by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 256/2024). Ústavný súd zároveň poukazuje na to, že vzhľadom na úmrtie žalovanej by bolo samotné neodkladné opatrenie nevykonateľné. Vzhľadom na uvedené ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

16. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v jej petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 21. augusta 2024

Miloš Maďar
predseda senátu